

– Любице, как ти се видя представлението и въобще пиесата – запита госпожа Лаврова Любица.

– Играта бе удовлетворителна, а пиесата ми много хареса.

– А Нора?

– Тя е именно, която ми най-много хареса. Тя постъпи достойно, тъй както би трябвало да постъпи всяка жена, която уважава себе си. Това е един силен характер, пред който аз се прекланям.

– Аз, напротив, я намирам твърде много жестоко сърда и се възмузвам от нейното поведение.

– Защо? – попита Любица.

– Как защо? Може ли една добра майка, нежна и любеща своите деца, да ги напусне така безмилостно, само затова, защото се разочаровала от мъжа си? Не е ли това жестоко?

– А нима трябва да търпи неговите грубости или подлости до живот заради децата си?

И Любица погледна почти с гняв госпожа Лаврова.

– Ти забравяш, Любице, че майката живее само за децата си. И за тях тя е в състояние да пренесе всички нещастия, па и сама да стане жертва. Майката надвива жената. Децата са веригите между съпрузите.

Любица повървя малко замислена.

– Аз не съм съгласна – каза тя. Децата от един недостоен и отвратителен мъж не могат да бъдат тъй мили и затова Нора ги напусна. Да страдаш през целия си живот, да изгубиш младостта си само заради децата си, толкова повече, че децата остаят все пак твои. Ти от тях се не отказваш.

Лаврова я погледна учудена.

– Странно. Децата твои, отрасли без тебе, без твой надзор, отгледани и възпитани от чужди хора и после да си с претенции, че са твои! Ролята на майката не се заключава в това да роди само детето, а истинска майка ще бъде тогава, когато го отхрани и възпита.

– Преди всичко всеки човек трябва да има свое аз, да има честолубие и да бъде горд. Ето де е истинския човек. Ако сам по себе си човек не е достоен, той не може да създава и такива. Аз ръкопляскам на Нора – каза Любица, като се загъна по-добре с връхната си дреха, защото беше хладничко².

Ето как оценява пиесата Иван Гойчев – съпруг на Любица: „– И защо ни трябва нам всичко това? Какво ни трябва нам тоя прословут Ибсен с неговите прекалено модерни идеи, каквито са тия, които ни проповядва с тая драма? Ние зяпаме, слушаме и ръкоплящем. Защо?... Защото е Ибсен. Мода е да се показваме, че се възхищаем. Е добре, най-глушавата драма има повече смисъл у нас, у отколкото тия гениални дивотии... Кой е морала в тая Нора? Уверявам те, че сума жени, недоволни нещо от мъжете си, ще дадат право на тая Нора и ще бъдат готови да последват примера ѝ. Това е отвратително. Ние поднасяме отрова на семействата си... Как съжалявам, че дойдохме тука! Защо ни е тоз Ибсен, защо ни е тая Нора? Отвратително.“⁴³

Позволих си този обширен цитат, защото той е в основата на поетиката на творбата. Първата, но много съществена разлика между Вазовата повест, романа на Толстой и драмата на Ибсен е в сериозността на подтика към действие на героините. При Вазов е въображаемо семеен и въображаемо социален – той